

بررسی آلودگی انگل های خارجی طیور بومی شهرستان لنگرود در سال ۱۳۹۵

جعفر حسین زاده مرزناکی^{۱*}

(تاریخ دریافت ۱۳۹۶/۱/۲۷ تاریخ پذیرش ۱۳۹۶/۳/۱)

چکیده:

یکی از مشکلات عمده در پرورش طیور بومی که سبب خساراتی نیز می شود، مسئله آلودگی به انگل های خارجی است. علت آن پایین بودن سطح بهداشت در روش نگهداری، جمعیت بالای روستا نشینان در ایران و اینکه به صورت سنتی اقدام به نگهداری و پرورش ماکیان می نمایند. لذا شناسایی عوامل بیماریزا در این دسته از طیور مهم بوده و به مبارزه و پیشگیری از بیماری های آنها کمک می کند. این مطالعه با هدف بررسی آلودگی به انگل های خارجی در طیور بومی شهرستان لنگرود در سال ۱۳۹۵ انجام گرفت. بدین منظور بدن ۱۸۰ قطعه پرنده به دقت مورد بررسی قرار گرفت. در مجموع ۱۰۰ قطعه (۵۵٪) آلودگی به انگل های خارجی را نشان دادند. انگل های جدا شده شامل: منوپون گالینه (۲۲٪)، گونیودس دیسیمیلیس (۱۹٪)، مگنینا کوبیتالیس (۸،۳٪) و هیالوما (۵،۵٪) بودند. نهایتاً در این بررسی مشخص شد آلودگی به انگل های خارجی در بین طیور بومی شهرستان لنگرود نسبتاً شایع است، که جهت کنترل این آلودگی لازم است راهکارهای لازم اعمال شود.

واژگان کلیدی: طیور بومی، انگل های خارجی، شهرستان لنگرود

مقدمه:

خارجی ماکیان بومی در منطقه مورد مطالعه، در رابطه با طیور بومی شهرستان لنگرود در سال ۱۳۹۵ انجام گرفت.

مواد و روش کار:

در مدت ۱۲ ماه از فروردین ۱۳۹۵ تا اسفند ۱۳۹۵ بصورت کاملاً تصادفی ۱۸۰ قطعه از طیور بومی، شهرستان لنگرود از لحاظ آلودگی به انگل های خارجی مورد بررسی قرار گرفت. ابتدا پرندگان ذبح شده و لاشه آن ها به کیسه های پلاستیکی حاوی اتر به مدت ۲ ساعت انتقال یافت. سپس لاشه هر پرنده به طور جداگانه به منظور بررسی انگل شناسی تشریح شد. بدین صورت که تمام سطح بدن، پوست و پرها بطور کامل با ذره بین مورد بررسی قرار گرفت. نمونه های جدا شده به داخل ظروف پلاستیکی حاوی الکل ۷۰٪ منتقل شد. به منظور شناسایی انگل ها به صورت جداگانه از تک تک نمونه ها لام تهیه شده و با استفاده از میکروسکوپ نوری و کلیدهای تشخیصی معتبر (Yamaguti and Walker)، گونه های انگل تشخیص داده می شد (۵).

با وجود پیشرفت روز افزون صنعت پرورش طیور، بهداشت و پرورش ماکیان بومی نیز واجد اهمیت ویژه و جداگانه ای می باشد و خصوصاً برای اینکه ماکیان بومی یکی از منابع مهم تغذیه ای در کشور به شمار می آید. با توجه به اینکه بیش از نصف جمعیت ایران روستانشین می باشد و به صورت سنتی اقدام به نگهداری و پرورش ماکیان می نمایند و حتی برخی از افراد شهرنشین نیز مبادرت به این کار دارند، لذا شناسایی عوامل بیماریزا در این دسته از طیور مهم بوده و به مبارزه و پیشگیری از بیماری های آنها کمک می نماید (۲،۳،۴). انگل های خارجی که در ماکیان بومی مشاهده می شوند از راسته های مختلف بند پایان مانند کک ها، شپش ها، ساس ها، کنه ها و جرب ها و غیره می باشند و با ایجاد آزار و اذیت، تحریک، خارش و کم خونی و بیقراری، عوارض خود را به صورت کاهش ضریب تبدیل، کاهش وزن، کاهش تولید گوشت و تخم مرغ به ماکیان تحمیل می نمایند (۲،۳،۴). این تحقیق به علت عدم وجود سابقه بررسی و شناسایی گونه های انگل

نتایج:

که فراوانی و شیوع این انگل ها به همراه تصاویر میکروسکوپی آن ها در جدول و شکل ۱ گزارش شده است.

در مجموع از ۱۸۰ پرنده مورد بررسی ۱۰۰ پرنده (۵۵٪) دارای آلودگی و ۸۰ پرنده (۴۵٪) فاقد آلودگی بودند. از موارد آلوده شپش های منوپون گالینه، گونیودس دیسیمیلیس، مگنیا کوبیتالیس و کنه هیالوما جدا گردید

جدول ۱- فراوانی و شیوع گونه های انگل خارجی جدا شده از طیور بومی شهرستان لنگرود

گونه انگل	تعداد نمونه	شیوع (درصد)
منوپون گالینه	۴۰	۲۲
گونپودس دیسیمیلیس	۳۵	۱۹
مگنینیا کوبیتالیس	۱۵	۸,۳
هیالوما	۱۰	۵,۵



شکل ۱- تصاویر میکروسکوپی انگل های خارجی به ترتیب (۱) مگنینیا کوبیتالیس، (۲) منوپون گالینه، (۳) هیالوما، (۴) گونپودس دیسیمیلیس

بحث:

گالینه جدا گردید (۱). در مطالعه زکیان و همکاران که بر روی ماکیان بومی استان لرستان صورت گرفت منوپون گالینه، کوگلو توگاستر هتراگرافوس و آرگاس پرسیکوس جدا گردید (۷). در مطالعه دیگری که توسط ممشلی و همکاران در سال ۱۳۸۸ بر روی طیور بومی استان گلستان انجام گرفت میزان آلودگی انگلی ۹۷,۲٪ گزارش گردید (۶). انگل های خارجی موجب صدمه به پر و بال پرنده می شوند و با تحریک و ایجاد ضایعه در پوست سبب کاهش عملکرد تغذیه ای در طیور بالغ و تاثیر منفی بر رشد جوجه ها می شوند. در نتیجه موجب کاهش میزان و ارزش پروتئین در دسترس انسان می گردند. پرورش

مطالعه اخیر نشان می دهد طیور بومی شهرستان لنگرود آلوده به انگل های خارجی منوپون گالینه، گونپودس دیسیمیلیس، مگنینیا کوبیتالیس و کنه هیالوما می باشند. در مطالعه ای که بر روی ماکیان بومی شهرستان تبریز توسط هاشم زاده و همکاران در سال ۱۳۸۴ صورت گرفت، شپش های کولوگاستر هتراگرافوس، منوپون گالینه، گونپودس دیسیمیلیس، لیپوروس کاپونیس و کنه سانان آرگاس پرسیکوس و کنمیدوکوپتس موتانس جدا گردید (۸). در مطالعه دیگری که توسط ابراهیمی بر روی طیور بومی شهرستان نجف آباد در سال ۱۳۸۸ صورت گرفت، شپش های منوکانتوس استرامینئوس و منوپون

طیور بومی در ایران به صورت سنتی و اغلب در سیستم های باز و یا بسته و دور از شرایط مناسب بهداشتی صورت می گیرد و بنابراین میزان آلودگی گله کوچک طیور بومی به انگل ها بخصوص انگل خارجی زیاد است. لذا به عنوان یک نتیجه کلی می توان بیان کرد طیور بومی در منطقه شهرستان لنگرود آلوده به شپش و کنه می باشند که جهت کنترل این آلودگی لازم است راهکارهای لازم اعمال شود.

منابع:

- ۱- ابراهیمی، م.، احمدی، ا.، محمدپور، ه. ۱۳۹۱. بررسی آلودگی به انگل های خارجی در طیور بومی شهرستان نجف آباد. مجله پژوهش های نوین دامپزشکی. سال چهارم، شماره ۱۴. صفحات ۲۰-۱۷.
- ۲- بزرگمهری، م.، فتوتی، ع.، نیک نفس، ف.، مشفق، ح.، شجاع دوست، ب. ۱۳۷۷. بیماری های طیور. انتشارات واحد آموزش و پژوهش معاونت کشاورزی سازمان اقتصادی کوثر. چاپ اول، صفحات ۴۵۴-۴۵۱.
- ۳- بنانی، م.، مودنی جولا، غ. ۱۳۷۹. مروری بر جنبه های علمی بیماریهای طیور. انتشارات آبیژ. چاپ اول، صفحه ۵۱.
- ۴- توسلی، م. ۱۳۸۰. حشره شناسی دامپزشکی. انتشارات دانشگاه ارومیه. چاپ اول، صفحات ۴۰۰-۳۷۰.
- ۵- حداد زاده، ح.، خضرابی نیا، پ. ۱۳۷۷. اصول تشخیصی و اهمیت بهداشتی بندپایان. انتشارات دانشگاه تهران. صفحات ۱۶۰-۱۹۰.
- ۶- ممشلی، م. رنجبر بهادری، ش.، صفدری، ا.، آقاابراهیمی، س. ۱۳۸۹. بررسی آلودگی انگلی طیور بومی در استان گلستان. بیوپاتولوژی مقایسه ای ایران. سال هفتم، شماره ۱. صفحات ۱۹۲-۱۸۹.

۷-زکیان، ن.، نایب زاده، ح.، دزفولیان، ا.، آقا ابراهیمی، ر. ۱۳۹۴. الودگی انگلی ماکیان بومی استان لرستان. پژوهش و سازندگی. شماره ۱۰۹، صفحات ۲۰-۱۸.

۸-هاشم زاده، ح.، نامداریان، م.، شیرازی، ش.، شهبازی، پ. ۱۳۸۷. بررسی انگل های خارجی ماکیان بومی شهرستان تبریز. مجله دامپزشکی ایران. دوره چهارم، شماره ۴. صفحات ۱۰۰-۹۷.